

MOZAMBİK

TEKSTİL VE HAZIR GİYİM SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

Tarih : Mart 2025

Raporu Hazırlayan: **Maputo Ticaret Müşavirliği**

1. Ülke Pazarında Tekstil ve Hazır Giyim Sektörü

1.1 İlgili Sektörde Üretim

Mozambik'te tekstil sektörü tarihsel olarak geleneksel üretime sahiptir. Ancak üretim genel olarak el emeği ve bireysel meziyetlere dayalı gerçekleşmektedir. Koloni döneminde tekstil alanında iyi bir seviyede olsa da ülke özgürlüğünü kazandıktan sonra iç savaş ve yatırımların durması nedeniyle düşüş kaydetmiştir. Bu çerçevede üretim kapasitesi iç pazara yeterli olmaktan oldukça uzaktır.

1.2 Ortalama Üretici Fiyatları

Mozambik'te tekstil alanında makineleşme ve büyük ölçekli üretimin oldukça kısıtlı olduğu görülmektedir. Bu durum üretim maliyetlerinin emek yoğun kısıtla belirlenmesine neden olmaktadır. İthalata bağımlılık hem üretici hem de tüketici fiyatlarının yüksek seyretmesine neden olmaktadır. Diğer taraftan lojistik ve dağıtım ağının yetersiz oluşu ve depolama imkanlarının sınırlı olması nedeniyle maliyetler olumsuz etkilenmektedir.

1.3 İlgili Sektörde Üretici Birlikleri/Derneklerine İlişkin Bilgiler

Mozambik'te tekstil alanında öne çıkan dernek Mozambik Pamuk Derneği (Associação Algodoeira de Moçambique) dikkat çekmektedir. Sektörde iştigal eden 10 firma ile 142 binden fazla üreticiye sahip olan dernek bünyesinde 104 bin hektardan fazla alanda üretim gerçekleşmektedir. Ayrıca dernek bünyesinde dolaylı ve dolaysız olarak toplam 30 bin istihdam sağlandığı tahmin edilmektedir.

1.4 Tekstil ve Hazır Giyim Sektöründe Perakende ve Toptan Satışlara İlişkin Bilgi

Mozambik'te özellikle ikinci el kıyafet anlamında büyük bir pazar olduğu görülmektedir. Bu alanda Tanzanya'dan sonra Güney Afrika Kalkına Topluluğu'nda (SADC) ikinci sırada olan Mozambik'te yıllık 40 bin tona yakın ikinci el kıyafet satışı olduğu tahmin edilmektedir. Özellikle sivil toplum örgütleri tarafından sosyal projelerde kullanılmak üzere büyük miktarlarda ikinci el kıyafet sirkülasyonu gerçekleştirildiği bilinmektedir.

Ülkedeki sektörel üretimin kısıtlı olması nedeniyle ikinci el piyasasının canlı kalmaya devam ettiği görülmektedir. Mozambik'te kişi başına yıllık kıyafet tüketiminin 1,3 kg (Avrupa Ülkelerinde 15 kg) olduğu düşünüldüğünde sektörün ilerleyen dönemde büyük potansiyele sahip olduğu görülmektedir.

2. Ülkenin Sektörde Dış Ticareti

2.1 Tekstil ve Hazır Giyim Sektöründe Ülkenin En Fazla İthalat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke

	Ülke Adı	İthalat Değeri (\$)	Oran (%) (İthalat Değeri/Toplam İthalat)
1	Çin	96.066.000	29,6
2	Güney Afrika	68.426.000	21,1

3	Hindistan	24.102.000	7,4
4	Japonya	18.894.000	5,8
5	Pakistan	18.236.000	5,6
6	Vietnam	17.858.000	5,5
7	Bangladeş	14.588.000	4,5
8	Portekiz	11.751.000	3,6
9	BAE	10.191.000	3,1
10	Hong Kong	5.406.000	1,7
24	Türkiye	1.183.000	0,4

2.2 Tekstil ve Hazır Giyim Sektöründe Ülkenin En Fazla İhracat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke

	Ülke Adı	İhracat Değeri (\$)	Oran (%) (İhracat Değeri/Toplam İhracat)
1	Bangladeş	10.746.000	22,5
2	G. Afrika	8.932.000	18,7
3	Morityus	6.490.000	13,6
4	Pakistan	4.967.000	10,4
5	Vietnam	2.400.000	5
6	Hindistan	2.200.000	4,6
7	Portekiz	2.183.000	4,6
8	Çin	1.999.000	4,2
9	Nijerya	1.445.000	3
10	Lesotho	1.377.000	2,9
25	Türkiye	23.000	0,05

2.3 Tekstil ve Hazır Giyim Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İthalat Yaptığı Ürünler (10 ürün)

Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	İthalat Değeri (\$)	Türkiye'den İthalatı (\$)	Türkiye'den İthalatının Payı (%)
550340	Sentetik devamsız lifler (polipropilenden)	37.927.000	-	0,0000
630420	Yatak örtüleri	35.751.000	7.000	0,0196
630510	5303 pozisyonundaki jütten veya bitki iç kabuklarından	17.632.000	13.000	0,0737

	dokumaya elverişli lifler			
630900	Kullanılmış giysiler ve giyim aksesuarları, battaniyeler ve seyahat halıları, ev tekstili ve eşyaları	15.394.000	1.325.000	8,6072
610990	Tişörtler, atletler, fanilalar, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme veya kroşe)	13.037.000	11.145	0,0855
630533	Ambalaj ve çuvallar sentetik veya suni maddelerden diğerleri (polietilen ve polipropilenden	11.231.000	1.493.175	13,2951
560749	Sicimler, kordonlar, halatlar (Diğerleri 5gr/m)	7.374.000	7.000	0,0949
610910	Tişörtler, atletler, fanilalar, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örülmüş veya tığ işi)	5.757.000	182.108	3,1632
560811	Hazır balık ağları, sicim, ip ve düğümnden halatlar	5.679.000	-	0,0000
640399	Dış tabanı kauçuk, plastik veya suni deriden, üst kısmı deriden ayakkabılar (diğerleri)	4.944.000	262	0,0053

2.4 Tekstil ve Hazır Giyim Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İhracat Yaptığı Ürünler (10 ürün)

Tarife Pozisyonu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	İhracat Değeri (\$)	Türkiye'ye İhracatı (\$)	Türkiye'ye İhracatının Payı (%)
520100	Pamuk; Karde Edilmemiş Veya Penyelenmemiş	18.452.000	-	-
520300	Pamuk; Karde Edilmiş Veya Penyelenmiş	15.902.000	-	-
520513	Tek Kat Pamuk İpliği (Dikiş İpliği Hariç); Pamuk >= %85, Penyelenmemiş Liflerden, 192.31<=Desiteks <	2.470.000	-	-
620640	Kadınlar Ve Kız Çocuklar İçin Bluzlar, Gömlekler Ve Gömlek-Bluzlar; Sentetik Veya Suni Liflerden	1.888.000	6.760	0,35
560729	Sisaldan Veya Agave Cinsi Dokumaya Elverişli Diğer Liflerden Sicim, Kordon, Halat Ve Diğer İpler	1.716.000	-	-
620343	Erkek/Erkek Çocuk İçin Pantolonlar, Kısa Pantolonlar, Tulumlar Ve Şortlar; Sentetik Liflerden (Örüm	1.596.000	1.527	0.09
540720	Sentetik Filament Şerit Ve Benzerlerinden Dokunmuş Mensucat	1.232.000	-	-
530890	Dokumaya Elverişli Diğer Bitkisel Liflerden İplikler, Kağıt İplikleri	1.055.000	-	-
631090	Paçavralar, Sicim, İp Ve Halat Döküntüleri Ve Dokumaya Elverişli Maddelerden Sicim, İp Ve Halattan	550.000	-	-
520512	Tek Kat Pamuk İpliği (Dikiş İpliği Hariç); Pamuk >= %85, Penyelenmemiş Liflerden	493.000	-	-

3. Sektörde Ülkemizden İhracat (Değer ve Miktar)

3.1 Sektörde Ülkemizin Ülkeye İhracatı (1.000 \$)

	Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	2020	2021	2022	2023	2024
1	630533	Ambalaj İçin Polietilen Ve Polipropilen Şeritlerden Ve Benzerlerinden Diğer Torba Ve Çuval	5.009	6.436	2.878	3.662	1.494
2	630900	Kullanılmış Giyim Eşyası Ve Kullanılmış Diğer Eşya	212	501	269	900	1.325
3	570242	Dokunmuş Halılar Ve Yer Kaplamaları; Sentetik Ve Suni Dokumaya Elverişli Maddelerden, Hav Yapısında,	26	126	48	88	193
4	610910	Tişört, Fanila, Atlet, Kaşkorse Vb. Giyim Eşyası; Pamuktan (Örme Veya Kroşe)	22	31	313	36	182
5	420219	Sandıklar, Bavullar, Valizler, Evrak Ve Okul Çantaları, Vb.; Dış Yüzleri Diğer Maddelerden Olanlar	13	12	15	43	83
6	640299	Diğer Ayakkabılar; Dış Tabanı Ve Yüzü Kauçuk Veya Plastik Maddeden	1	67	41	25	81
7	560229	Diğer Keçe (Dokumaya Elverişli Diğer Maddelerden); Emdirilmemiş,	27	23	13	44	43

		Sıvanmamış, Kaplanmamış Veya Lamine					
8	560121	Pamuktan Vatkalar Ve Bunlardan Mamul Eşya	19	42	19	36	40
9	620311	Erkek/Erkek Çocuk İçin Takım Elbise; Yün/İnce Kıldan (Örülmemiş Veya Kroşe Olmayan)	23	20	60	56	35
10	570500	Diğer Halılar Ve Dokumaya Elverişli Maddelerden Diğer Yer Kaplamaları	0	2	0	1	27
	TOPLAM		6.126	7.990	4.915	5.477	3.788

3.2 Sektörde Ülkemizin Ülkeye İhracatı (Miktar)

	Gümrük Tarife Kodu (6 Basama klı)	Ürün Adı	Miktar	2020	2021	2022	2023	2024
1	630533	Ambalaj İçin Polietilen Ve Polipropilen Şeritlerden Ve Benzerlerinden Diğer Torba Ve Çuval	KG	2.433.713	2.821.886	1.119.341	1.516.702	594.554
2	630900	Kullanılmış Giyim Eşyası Ve Kullanılmış Diğer Eşya	KG	334.963	928.607	305.200	708.032	888.112
3	570242	Dokunmuş Halılar Ve Yer Kaplamaları; Sentetik Ve Suni Dokumaya Elverişli	KG	7.490	49.032	20.422	37.553	87.693

		Maddelerden, Hav Yapısında,						
4	610910	Tişört, Fanıla, Atlet, Kaşkorse Vb. Giyim Eşyası; Pamuktan (Örme Veya Kroşe)	ADET	8.388	28.427	97.708	28.019	122.713
5	420219	Sandıklar, Bavullar, Valizler, Evrak Ve Okul Çantaları, Vb.; Dış Yüzleri Diğer Maddelerden Olanlar	KG	1.330	8.791	10.061	21.425	38.500
6	640299	Diğer Ayakkabılar; Dış Tabanı Ve Yüzü Kauçuk Veya Plastik Maddeden	ÇİFT	3.270	88.677	31.727	32.042	100.005
7	560229	Diğer Keçe (Dokumaya Elverişli Diğer Maddelerden), Sıvanmamış, Kaplanmamış Veya Lamine	KG	48.060	37.296	20.858	61.297	74.221
8	560121	Pamuktan Vatkalar Ve Bunlardan Mamul Eşya	KG	4.851	12.658	5.694	8.431	17.526
9	620311	Erkek/Erkek Çocuk İçin Takım Elbise; Yün/İnce Kıldan (Örölmemiş)	ADET	519	525	886	1.052	771
10	570500	Diğer Halılar Ve Dokumaya Elverişli Maddelerden Yer Kaplamları	KG	-	335	-	137	6.345

4. Sektörde İhracat Yoluyla Pazara Giriş

4.1 Sektör İçin Hedef Bölgeler/Şehirler/Eyaletler

Sektörde temel olarak hedef pazar büyük şehirler olarak görülmektedir. Başkent Maputo başta olmak üzere Maputo'ya yakın Matola Bölgesi, Nampula ve Beira öne çıkan hedef bölgeler olarak dikkat çekmektedir. Özellikle Maputo Bölgesi'nde bulunan görece üst gelir grubundaki nüfusun önemli bir alıcı potansiyeline sahip olduğu bilinmektedir. Bu grubun fiyat esnekliği olsa da yine de fiyat/kalite performansına önem verdiği bilinmektedir.

4.2 Sektörde Önde Gelen Firmalar ve Pazarın Yapısı

Mozambik'te genelde tekstil sektörü ikinci el ürünler üzerinden sürdürülmekte olduğundan teknik olarak pazar payı analizi yapmak mümkün bulunmamaktadır. İthalatın pazarda önemli yer tuttuğu ticari firmaların bu anlamda pazarda önemli etkisi olduğu görülmektedir. MozTex firmasının son dönemde önemli yatırımlarının olduğu görülmektedir.

İlerleyen dönemde Mozambik'te hazır giyim alanında yıllık 523 milyon dolarlık bir satış hacminin olabileceği düşünülmektedir. Ancak bu satışların %97'sinin lüks kategorisinde olmayacağı göz önünde bulundurulmalıdır. Mozambik'in hazır giyim talebinde ulusal giyim tarzının yanı sıra Afrika'nın geleneksel giyim tarzının etkisi olduğu bilinmektedir.

4.2.1 İlgili Oda/Birlik/Dernek/STKlar ve İletişim Bilgileri

Mozambik Pamuk Derneği (Associação Algodoeira de Moçambique)

Adres: Av. de Angola, 2850, Maputo - Moçambique

Telefon: +258 21 467600

Cep Telefonu: +258 84 384 9318

E-mail: geral@aam.org.mz

4.3 Sektörün İthalatında Zorunlu Belgeler

Tüm ithalatçıların Ekonomi Bakanlığı'na bağlı Ulusal Ticaret Müdürlüğü tarafından ruhsatlandırılması/belgelendirilmesi zorunludur. İthalat lisansı, Ticari fatura, Çeki listesi, Gümrük Beyannamesi, Menşe Şahadetnamesi, Nakliye Belgesi gibi belgeler zorunlu belgelerdir.

4.4 Sektörde sevk öncesi inceleme zorunluluğu var mıdır? Varsa yetkilendirilmiş gözetim şirketleri hangileridir?

Sektördeki bebek ürünleri başta olmak üzere bazı ürün grupları sevk öncesi inceleme zorunluluğuna tabidir. İhracatçıların Mozambik'te yetkili kuruluş olan Intertek ile bağlantıya geçerek UCR Numarası (Sevkiyat Referans Numarası) alması gerekmektedir.

SEVK ÖNCESİ İNCELEME	YETKİLENDİRİLMİŞ GÖZETİM ŞİRKETLERİ
- Sevkiyat öncesi fiziki kontrol - Akredite laboratuvarlarda numune alma, test etme ve analiz yapma - Doküman analizi, kontrolü ve doğrulama, - Geçerli standartların gereklerine uygunluğun değerlendirilmesi, - Ürünün üretim sürecindeki teknik gereksinimlerinin ve standartlarının uygunluk düzeyinin değerlendirilmesi amacıyla denetim	INNOQ- Ulusal Normalizasyon ve Standartlar Enstitüsü'nün yetkilendirdiği INTERTEK

4.5 Sektördeki Önemli Fuarlar ve Tarihleri

Sektöre ilişkin olarak en çok kullanılan fuarlardan birisi Genel Ticaret Fuarı niteliğinde olan Maputo Uluslararası Fuarı (FACIM) olarak dikkat çekmektedir. İlgili fuara en son 2015 yılında Milli Katılım organizasyonu gerçekleştirilmiştir.

4.6 Sektör firmalarına hitap eden ve gerçekleştirilmesi planlanan ticaret heyetleri

Ülkede sektörel firma talepleri sınırlı olduğundan çoğunlukla Genel Ticaret Heyetleri düzenlenmektedir. Bu çerçevede Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) tarafından 2025 yılı içerisinde bir Genel Ticaret Heyeti'nin Maputo'da düzenlenmesi planlanmaktadır.

4.7 Varsa Sektörde İhale Yayımlayan Kamu Kurumları ile İlgili Bilgiler

Genel olarak kamu kurumları ihale duyurularını web üzerinden yayımlamamaktadır. Ülkedeki ihalelere erişim için Bakanlığımız Dış Talepler Bülteni'nin ihale duyurularının yanı sıra <https://clubofmozambique.com/business/tenders/> linkinin takip edilmesi faydalı olacaktır.

4.8 Ülkenin, Ülkemiz ve Diğer Ülkelerle STA/Tercihli Ticaret Anlaşmaları Hakkında Bilgi

Mozambik ile Türkiye arasında, Ticari ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması ve Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma imzalanmıştır. Tercihli Ticaret Anlaşması ve Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması müzakereleri devam etmektedir.

Portekiz, İtalya, Morityus, BAE, Güney Afrika, Makao, Vietnam, Botsvana ve Hindistan ile Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması bulunmaktadır. Ayrıca Mozambik, Güney Afrika Kalkınma Topluluğu'nun (SADC) üye ülkelerinden birisidir. Mozambik'in Malavi ile Tercihli Ticaret Anlaşması bulunmaktadır. Zambiya ile de Tercihli Ticaret Anlaşması sürecinde son aşamaya gelmiştir. Mozambik ayrıca, Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Alanı'nda (AfCFTA) yer alan ülkelerdendir.

4.9 Sektörde Etiketleme

Mozambik'te etiketleme gereklilikleri de oldukça karmaşık olup, yurt içinde perakende satışa yönelik tüm ürünlerin ithalattan önce Portekizce olarak etiketlenmesi ve ticari ve/veya sıhhi teknik düzenlemelere uyması gerekmektedir. Anılan prosedürler, ilave zaman ve maliyet

kaybına sebep olmaktadır. Özellikle son dönemde Portekizce etikete sahip olmayan ürünlerin ithalatçılara cezalar verildiği görülmektedir.

4.10 Lojistik

Yıllık bazda 8 milyon ton Demiryolu taşımacılığı (%15,5), 41 milyon ton Deniz taşımacılığı (%79,5) 2,6 milyon ton Hava taşımacılığı (%5) dış ticarete kullanılmaktadır.

Ülke karayolu anlamında az gelişmiş durumdadır. Örneğin, ülkenin ana karayolu olarak N1 yolunun büyük bölümü kullanılamaz durumdadır.

Demiryolu olarak 3.000 km'lik bir ağ olsa da tüm ağın tam anlamıyla verimli bir biçimde kullanılmadığı bilinmektedir. Güney Afrika, Zimbabwe, Zambiya ve Malavi'nin ticareti için kullanılmakta olan demiryolu ağı Maputo, Beira ve Nacala Limanlarına bağlantıyı sağlamak amacıyla kullanılmaktadır. Ülke içi Kuzey ve Güney bağlantısı bulunmamaktadır.

TAP Portekiz, Türk Havayolları, LAM Havayolları, Kenya Havayolları, Etiyopya Havayolları, Güney Afrika Havayolları ve Airlink gibi az sayıda firmanın faaliyet gösterdiği Mozambik'te aktif tek uluslararası havalimanı Maputo Havalimanı'dır.

Mozambik, güneyde Güney Afrika'dan kuzeyde Tanzanya'ya kadar uzanan bir alanın yanı sıra Hint Okyanusu'na geçiş sağlayan yaklaşık 2.500 km'lik uzunluktaki kıyı şeridinde sahip bir ülkedir. Ülkenin geniş kıyı şeridi boyunca, uluslararası ticaret ve komşu ülkeler için önemli geçit görevi gören Maputo, Beira ve Nacala Limanları bulunmaktadır.

Mozambik limanları, ülkenin iç kesimlerine ve komşu ülkelere bağlayan üç koridora bölünmüştür: Maputo Koridoru (Güneyde; Güney Afrika ve Esvatini ile bağlantılı), Beira Koridoru (Orta Bölgede; Zimbabwe ile bağlantılı) ve Nacala Koridoru (Kuzeyde; Malavi ve Zambiya ile bağlantılı).

Sonuç olarak; Malavi, Esvatini, Güney Afrika, Zambiya ve Zimbabwe, dış ticaretlerinin bir kısmını Mozambik limanları üzerinden gerçekleştirmektedir.

Mozambik'in Angola, Etiyopya, Zimbabwe, Kenya, Katar, Türkiye, Portekiz ve Güney Afrika'ya doğrudan uçuşları mevcuttur.

Mozambik'teki demiryolu ağı, Güney Afrika'dan Maputo Limanı'na, Zimbabwe'den Beira Limanı'na ve Zambiya/Malavi'den Nacala Limanı'na uzanan doğu-batı rotalarından oluşmaktadır. Güney Afrika ile trenlerin her iki ülkede de engelsiz olarak dolaşması konusunda mutabakata varılmasıyla Maputo Limanı'nın kargo akışının daha da artması beklenmektedir.

20'lik konteyner için 25 ile 40 gün arasında ortalama 4.500 dolarlık bir maliyet, 40'lık konteyner için ise 5.900 dolarlık bir maliyet söz konusudur.

Kg başına 75 dolarlık bir hava kargo maliyeti mevcuttur. Yüksek kg taşımalarında maliyet kg başına 15 dolar seviyelerine gerileyebilmektedir.

4.11 Dağıtım Kanalları

Mozambik'te dağıtım kanallarının yapısı ürünün sektörüne ve ülkenin hangi bölgesi olduğuna göre farklılıklar göstermektedir. Ancak, genel olarak bahsedilecek olursa, ülke dağıtım açısından haritadaki gibi güney, orta ve kuzey olarak üç farklı bölüme ayrılabilir.

Ülkenin güney kesimi başkent Maputo ve çevresindeki bölgeler olacak şekilde düşünülebilir. Bu bölgeye ürünler Güney Afrika ve Maputo Limanı üzerinden gelmektedir. Dağıtım merkezi Maputo olup buradaki ithalatçılar ve distribütörlerden bayi ve diğer toptancılara dağıtılmaktadır. Buradan da Maputo ve Matola'daki formel ve informal pazarlara ve diğer ikincil bölgelere dağıtılmaktadır. Örneğin, gıda alanında dikey olarak organize olmuş şirketler arasında dağıtım gerçekleştirilirken tekstilde daha dağınık ve yatay bir dağıtım sistemi vardır. Güney Bölgesi Güney Afrika'ya iki noktadan bağlı olup buralardan bireysel ve gayri resmi olarak ülkemizdeki bavul ticaretine benzer bir şekilde ticaret gerçekleştirilmektedir. Binek araçların ve minibüslerin arkasına bağlanan küçük römorklar aracılığı ile gıda, tekstil, elektronik gibi ürünler sınırdan günlük olarak geçirilmekte ve genelde resmi olmayan dağıtım kanallarına hizmet etmektedir.

Ülkenin orta bölümündeki dağıtım merkezi ise Beira'dır. Burada bulunan liman önemli bir ihracat ve ithalat limanıdır. Aynı şekilde, Mozambik'in ve yine komşularının ithal ettiği ürünler için de bir giriş noktasıdır. Beira şehrinde de buna bağlı olarak önemli dış ticaret şirketleri ve dağıtım şirketleri bulunmaktadır.

Son olarak, ülkenin kuzeyinde bulunan Nacala Limanı da oldukça önemli bir limandır ve giderek daha da önem kazanmaktadır. Nacala ekonomik koridorunun başlangıç noktasını oluşturan Nacala Limanı doğal derin su limanı olup önemli tarım ve sanayi yatırımları alan bölgenin lojistik merkezidir.

Ülkede üretim kısıtlı olduğu için tekstil ve hazır giyim ürünlerinde üreticiden toptancıya daha sonrasında perakende satış mağazaları üzerinden müşteriye ulaşan dağıtım kanalları döngüsünün Mozambik'te genelde geçerli olmadığı görülmektedir. Ülkede toptancılar yerleşik ticaret firmaları ve/veya yurt dışındaki müşterileri üzerinden iç pazara satış gerçekleştirmektedir.

4.12 E-Ticaret (Sınır Ötesi E-Ticaret/E-Ihracat)

Elektronik ticaret genelde sosyal medya üzerinden kayıt dışı bir biçimde yürütülmektedir. SMS üzerinden elektronik ödemeler gerçekleşmekte ve ürünlerin dağıtımı bireysel olarak yapılabilmektedir. Bunun dışında elektronik satış yapan web siteleri de mevcuttur. Ancak taklit ürünlerin ülkede çok yaygın olması nedeniyle riskler bulunmaktadır.

Başlıca platformlar olarak Amazon ve Alibaba yaygın olarak kullanılmaktadır. Ayrıca "Buy.co.mz (<https://buy.co.mz/>)" ve "Xava – (<https://Xava.co.mz/>)" kullanılan diğer platformlardır.

4.12.1 Ülkedeki Pazaryerleri

Pazar yeri olarak Facebook başta olmak üzere diğer sosyal medya platformlarının yaygın bir biçimde kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca özellikle Mozambik'te yaşayan Çin vatandaşları aracılığıyla Çin'deki pazaryerleri üzerinden alıcı ve satıcı buluşmalarının yapıldığı bilinmektedir.

4.12.2 Resmi Tatiller

Tarih	Resmi Tatiller
1.01.2025	Evrensel Kardeşlik Günü - Yeni Yıl Tatili
3.02.2025	Mozambik Kahramanlık Günü
7.04.2025	Mozambik Kadınlar Günü
1.05.2025	Uluslararası İşçi Bayramı (Günü)
25.06.2025	Ulusal Bağımsızlık Günü
7.09.2025	Zafer Günü (Bayramı) / Lusaka Anlaşması
25.09.2025	Silahlı Kuvvetler Günü
4.10.2025	Barış ve Uzlaşma Günü
29.10.2025	Cumhuriyet Bayramı
10.11.2025	Maputo Şehir Günü
25.12.2025	Aile Günü /Noel Tatili

4.12.3 En Çok Kullanılan Sosyal Medya Platformları

Facebook, WhatsApp ve Instagram en çok kullanılan sosyal medya platformları olarak görülmektedir.

4.13 Tanıtım ve Pazarlama

Ülkede sosyal medya, radyo ve televizyon reklamları tanıtımda aktif rol oynamaktadır. Özellikle halk tarafından sevilen kişilerin reklamlarda yer alması oldukça etkili bir tanıtım faaliyeti olarak bilinmektedir. Bazı bölgelerde afişler, elle dağıtılan broşürler de etkili olabilmektedir.

4.14 Sektörde Tüketici /Alıcı Tercihleri ve Son Trendler

Sektörde genel olarak aileler çocuk ve bebek ürünlerine daha çok önem vermiş durumdadırlar. Üst gelir grubu kaliteli ve uygun fiyatlı çocuk ve bebek ürünlerinde yeni trendlere açık görünmektedir. Ayrıca yöresel kıyafetler, etkinlik kıyafetleri, kostümler, gelinlik elbiseleri gibi özel tasarım kıyafetlere oldukça büyük bir talep mevcuttur. Doğum günleri ve düğün merasimleri başta olmak üzere tören niteliğindeki kutlamalar ülkede

başlıca sosyalleşme ve eğlence etkinlikleri olarak göze çarpmaktadır. Bu kapsamda abiye tarzı kıyafetler başta olmak üzere elbiselere geniş minvalde talep mevcuttur. Ayrıca erkek giyiminde de takım elbiseler başta olmak üzere resmi giyim sosyal hayatın önemli parçası olarak dikkat çekmektedir.

4.15 Sektörde Vergiler

Mozambik'te iç pazardaki satışlarda %16 KDV uygulanmaktadır. Ayrıca KDV ithal ürünlerde %16 olarak uygulanmaktadır. Bunun dışında gümrük tarifeleri uygulanmaktadır. Gümrük tarifeleri %7,5 ila %20 arasında değişmektedir. Gümrük tarifeleri bazı GTİP kodlarında kg başına uygulanmaktadır. Sektöre ilişkin detaylı gümrük vergilerine <https://www.mcnet.co.mz/HSCodes.aspx> adresinden ulaşılabilir.

5. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Fırsatlar

Mozambik pazarında ciddi bir boşluk olduğu bilinmektedir. Tüketicilerin kısıtlı alternatiflere sahip olması ve rekabetin zayıf olması düşük ve orta kalite ürünlerin yüksek fiyatlara satılmasına neden olmaktadır. Bu kapsamda, ithalatçılar için Türkiye'den ürün getirmek avantajlı olmaya devam edecektir. Örneğin pazarda üst gelir grubu arasında “makul fiyatlı ve yüksek kaliteli Türk takım elbiseleri ” algısı oluşmaya başlamıştır. Bu algının kadın ve çocuk giyiminde de oluşması mümkün görünmektedir.

6. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Tehditler

Türk yatırımcıları Mozambik'teki prosedürlerin ve bürokratik süreçlerin yavaşlığı/çözumsuzluğu konusunda sorunlar yaşamaktadır. Zaman zaman kalifiye iş gücüne ulaşım konusunda sorunlar yaşandığı görülmektedir. Ayrıca ülkenin ekonomik ve altyapı gelişimi anlamında düşük seviyede bulunması Türk yatırımcılar açısından negatif bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Yüksek navlun fiyatları dış ticaret taşımalarındaki temel problem olarak ortaya çıkmaktadır. İki ülke arasındaki vize uygulamasının devam etmesi ticaret hızını bir miktar azaltmaktadır. Ayrıca ülkeye giden konteynerin geri gelirken de dolu gelmesi yönündeki planlamalar dış ticaretin ivmesini zaman zaman olumsuz etkileyebilmektedir. Gümrük süreçlerinde uygulanan keyfi uygulamalar da ihracatçılarımız için süreç yavaşlatıcı bir etken olarak dikkat çekmektedir.

7. Tekstil ve Hazır Giyim Sektöründe İhracatın Artırılması için Firmalara Öneriler

Türk firmalarının bayilik ve zincirler kurarak kendi ürünlerinin pazardaki payını artırmaları mümkün olacaktır. Ayrıca tekstil ürünlerinde Türk malına karşı olumlu bir algı olduğu göz önünde bulundurulduğunda, pazarda tutunma sürecinin diğer ülkelere kıyasla daha kolay olabileceği düşünülmektedir. Öte yandan, bölge insanının beden ölçüleri ülkemizdeki insanlarla çok farklı olduğundan ülke insanının yapısına uygun hazır giyim ürünlerini pazara sunmak önemli bir unsur olarak dikkat çekmektedir.

8. Belirtilmesinde Fayda Görülen Diğer Hususlar

Firmaların Mozambik pazarında yatırım fırsatlarını da gözden geçirebileceği düşünülmektedir.

Genel olarak Serbest Bölgelerde makine ve ekipman ve hammadde için KDV ve gümrük muafiyeti, belirli oranlarda kurumlar vergisi muafiyet veya indirimi, özel serbest kambiyo rejimi uygulaması, esnek iş hukuku rejimi, arazi tahsisı gibi teşvikler sağlanmaktadır.

Sanayi Serbest Bölgelerinde faaliyette bulunmanın ön şartı, üretimin %70'inin ihraç edilmesi zorunluluğudur. Özel Ekonomik Bölgede böyle bir şart aranmamaktadır.

Serbest Bölgeler, Özel Ekonomik Bölge ve Sanayi Serbest Bölgesine tanınan teşvikler aşağıda sıralanmıştır:

Bölge	KDV-Gümrük Muafiyeti	Kurumlar Vergisi (KV) Muafiyeti
Serbest Bölge	Muaf	İlk 5 yıl muaf, 6-10. Yıl %50, daha sonra %25 indirim
Özel Ekonomik Bölge	Muaf	İlk 3 yıl muaf, 4-10. Yıl %50, daha sonra %25 indirim
Sanayi Serbest Bölgesi	Muaf	İlk 10 yıl muaf, 11-15. Yıl %50, daha sonra %25 indirim

9. Genel Değerlendirme

Yapılan araştırmalar, edinilen tecrübeler ve değerlendirmeler sonucunda ilgili sektörde Mozambik'e ihracat potansiyelimizin yüksek olduğu görülmektedir. 33 milyonluk nüfusun ciddi anlamda her geçen yıl daha da fazla ilgili ürünlere ihtiyacı olacaktır. Sektörün fiyat ve kalite performansının gelir düzeyi yüksek kesim tarafından yetersiz görülmesi pazarda boşluk olduğunu kanıtlar niteliktedir. İhracatçılarımızın ilerleyen dönemde ülkemizin Mozambik'teki pazar payını artırarak önemli kazanımlar elde etmeleri beklenmektedir.

10. Yararlı Adresler

İlgili Kuruluşlar

Maliye Bakanlığı Adres : Av. Julius Nyerere n° 496, 5° Andar Maputo, Moçambique Telefon: +258 21 481600 Internet Adresi: https://www.mef.gov.mz/	Ekonomi Bakanlığı Adres: Praça 25 de Junho 300 Maputo CP 1831 Telefon: +258-21-352600 Internet Adresi: www.mic.gov.mz
---	--

Ulaşılabilecek Hukuki& Mali Danışmanlık Şirket ve Bürolarına İlişkin Bilgiler

KPMG Auditores e Consultores SARL Adres: 1.233 street , N°72 C Hollard building P.O. Box N° 2451, Maputo Tel: +258-21-355200 / +258 82 317 6340 +258 84 355 2000 Web: www.kpmg.co.mz E-posta: mz-fminformation@kpmg.com	Ernst & Young LDA Adres: Belmiro Obadias Muianga, St. 179 P.O Box 366, Maputo Tel: +258-21-353000 / +258 21 32 4043 Web: www.ey.com/mz
---	--

Sal & Caldera LDA Adres: Av. da Marginal, N° 4985, 1° Floor - ZEN Building, Maputo Tel: +258-21-241-400 / + 258 21 49 47 Web: www.salcaldeira.com E-posta: admin@salcaldeira.com	Pricewaterhouse Coopers Moçambique Adres: Av. Vladimir Lenine, 174, 4th floor, Millennium Park building - Maputo Tel: +258-21-350400 / +258 21 307620 Web: www.pwc.com/mz
Grant Thornton Adres: Fontes Pereira de Melo St.No. 60 – PO BOX 883, Maputo Tel: +258 21 311937 E-posta: gtm@mz.gt.com	Deloitte & Touche Moçambique, Lda Adres: Av. Zedequias Manganhela, N°267, 5 th floor, JAT 4 Building, P.O. Box 2581, Maputo Tel: +258 21320955 / +258 84 398 0496 / +258 84 291 0407 E-posta: jomachado@deloitte.co.mz Web: www.deloitte.com/mz

11. Kaynakça

<https://www.trademap.org/>

<https://clubofmozambique.com/>

<https://www.adpp-mozambique.org/>

<https://www.aam.org.mz/>

<https://www.statista.com/>

<https://360mozambique.com/>

<https://www.lloydsbanktrade.com/>

<http://tariffdata.wto.org/ReportersAndProducts.aspx>